Enw'r Ymgeisydd	Rhif y Ganolfan	Rhif yr Ymgeisydd
		0

TGAU

4271/51

HANES (LLWYBR A)

UNED 1/UNED 2: Oes Elisabeth, 1558-1603

A.M. DYDD MAWRTH, 7 Mehefin 2011

1 awr

4271
510001

Cwestiynau wedi'u hateb	Swyddfa yn unig
Cw. 1 (Gorfodol)	25
Cw.	25
CYFANSWM	50

CYFARWYDDIADAU I YMGEISWYR

Defnyddiwch inc neu feiro du.

Ysgrifennwch eich enw, rhif y ganolfan a'ch rhif ymgeisydd yn y blychau ar ben y dudalen hon.

Atebwch Gwestiwn 1 (Adran A) **a** *naill ai* Cwestiwn 2 *neu* Gwestiwn 3 (Adran B).

Ysgrifennwch eich atebion yn y lleoedd gwag priodol yn y llyfryn hwn. Defnyddiwch dudalennau ychwanegol os nad oes digon o le yn y llyfryn hwn. Ysgrifennwch eich enw ar bob tudalen ychwanegol a nodwch yn glir rif y cwestiwn rydych yn ei ateb. Rhowch eich tudalennau ychwanegol y tu mewn i'r llyfryn hwn.

GWYBODAETH I YMGEISWYR

Mae nifer y marciau wedi'i nodi mewn cromfachau ar ddiwedd pob cwestiwn neu ran o gwestiwn.

Cofiwch y bydd ansawdd y cyfathrebu ysgrifenedig yn cael ei asesu yn yr atebion sy'n cynnwys ysgrifennu estynedig, sef cwestiynau 1*(ch)* a 2*(ch)* neu 3*(ch)*.

SBM*(S11-4271-51)

Arholwr yn unig

Atebwch Gwestiwn 1 yn Adran A a **naill ai** *Cwestiwn 2* **neu** *Gwestiwn 3 yn Adran B.*

ADRAN A

(GORFODOL)

1. Mae'r cwestiwn hwn yn ymchwiliad i dueddiadau cymdeithasol yn oes Elisabeth.

Astudiwch y ffynonellau isod ac yna atebwch y cwestiynau sy'n dilyn pob ffynhonnell. [25]

Ffynhonnell A

[Hardwick Hall, Swydd Derby, cartref Iarlles *(Countess)* Shrewsbury. Cafodd ei adeiladu yn y 1590au.]

(a) Beth mae Ffynhonnell A yn ei ddangos i chi am y ffordd roedd pobl gyfoethog yn byw yn oes Elisabeth? [2]

....

....

....

....

....

....

Ffynhonnell B

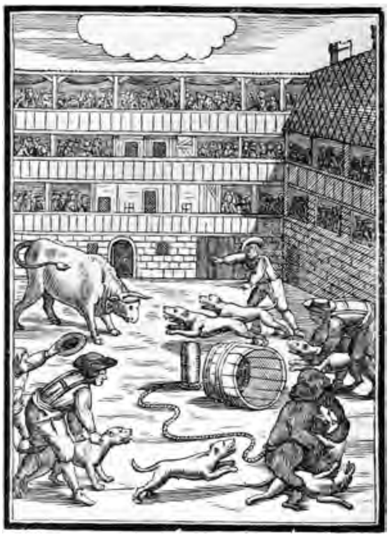

[Arena yn dangos chwaraeon creulon yn oes Elisabeth]

(b) Defnyddiwch y wybodaeth yn Ffynhonnell B, a'r hyn rydych chi'n ei wybod, i egluro pam roedd chwaraeon creulon yn boblogaidd yn oes Elisabeth. [4]

....

....

....

....

....

....

....

....

....

....

....

....

Trosodd.

Arholwr yn unig

Ffynhonnell C

Does fawr o amheuaeth mai mynd yn dlotach wnaeth y tlodion yn oes Elisabeth. Cynyddodd nifer y cardotwyr yn sylweddol. Un o brif achosion y tlodi oedd y newidiadau mewn ffermio. Penderfynodd llawer o dirfeddianwyr *(landowners)* gadw defaid yn hytrach na thyfu cnydau *(crops)*. Collodd llawer o weithwyr fferm eu swyddi ac aethant i'r trefi i chwilio am waith.

[Sue Styles, hanesydd, yn ysgrifennu mewn gwerslyfr hanes ar gyfer ysgolion, *Elizabethan England*, (2007)]

(c) I ba raddau mae Ffynhonnell C yn cefnogi'r safbwynt mai'r prif reswm dros dlodi yn oes Elisabeth oedd y newid o ffermio cnydau i ffermio defaid? [5]

....

....

....

....

....

....

....

....

....

....

....

....

....

....

....

Arholwr yn unig

Ffynhonnell CH

Mae llawer o wahanol fathau o grwydriaid yn fy nhref i.

Mae **Pysgotwyr** *(anglers)* yn cario ffyn pren hir. Maen nhw'n cardota yn ystod y dydd. Gyda'r nos maen nhw'n gosod bachyn *(hook)* ar eu ffon ac yn ei defnyddio i ddwyn dillad oddi ar leiniau dillad pobl.

Mae **Clapperdudgeons** yn esgus *(pretend*) eu bod wedi'u clwyfo'n ddrwg. Maen nhw'n defnyddio arsenig i wneud i'w croen waedu. Yna maen nhw'n trwytho (*soak*) clytiau brwnt â'r gwaed ac yn eu clymu ar eu breichiau a'u coesau.

[Thomas Harman, Ynad Heddwch o gyfnod y Tuduriaid, yn ysgrifennu yn ei lyfr, *A Warning against Vagabonds,* (1567)]

(ch) Pa mor ddefnyddiol yw Ffynhonnell CH i hanesydd sy'n astudio problem crwydraeth yn oes Elisabeth?
Eglurwch eich ateb trwy ddefnyddio'r ffynhonnell a'r hyn rydych chi'n ei wybod. [6]

4271
510005

Trosodd.

Arholwr yn unig

Mae'r ddwy ffynhonnell hyn yn dweud pethau gwahanol am y theatr yn oes Elisabeth.

Ffynhonnell D	**Ffynhonnell DD**
Mae llawer iawn o bobl yn dod i'r dramâu hyn ac mae hynny'n achosi llawer o anhrefn. Mae'na gweryla, dwyn a phigo pocedi. Yn ystod cyfnod o bla, mae perygl o ledaenu'r haint. Fe ddylai dramâu gael eu gwahardd. [Adroddiad a gafodd ei ysgrifennu yn 1574 gan Arglwydd Faer Llundain oedd yn Biwritan.]	Dramodwyr oes Elisabeth a ysgrifennodd rai o'r dramâu gorau erioed. Roedd dramâu Shakespeare yn cynnwys cymeriadau diddorol, storïau cyffrous a barddoniaeth fawr. Yn fwy na dim, roedd dramâu oes Elisabeth yn adlewyrchu diddordebau pobl ar y pryd. Roedd pobl yn tyrru *(flocked)* i'r theatr i fwynhau'r dramâu. [A. Harmsworth, hanesydd, yn ysgrifennu mewn gwerslyfr ar gyfer ysgolion, *Elizabethan England* (2007)]

(d) Pam mae Ffynonellau D ac DD yn rhoi safbwyntiau gwahanol am y theatr yn oes Elisabeth? [8]
[Yn eich ateb dylech gyfeirio at gynnwys y ffynonellau a'r awduron hefyd.]

....

....

....

....

....

....

....

....

....

....

....

....

....

....

....

....

....

Arholwr yn unig

4271 510007

25

Trosodd.

Arholwr yn unig

ADRAN B

Atebwch **naill ai** *Cwestiwn 2* **neu** *Gwestiwn 3.*

2. Mae'r cwestiwn hwn yn sôn am fygythiad dadleuon crefyddol.

Astudiwch y darlun isod ac yna atebwch y cwestiynau sy'n dilyn. [25]

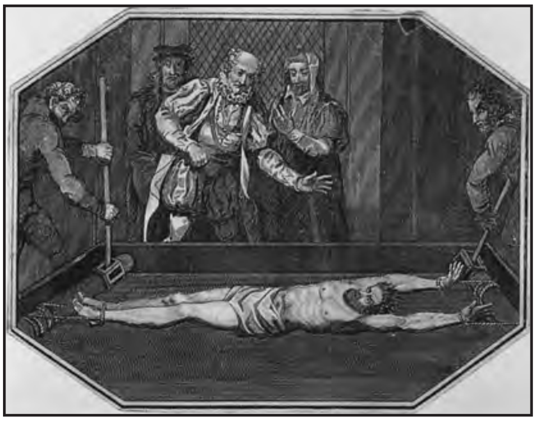

[Offeiriad Pabyddol ar yr arteithglwyd *(rack)* yn Nhŵr Llundain]

(a) Beth mae'r darlun hwn yn ei ddangos i chi am y ffordd roedd Elisabeth yn trin rhai Pabyddion? [2]

....

....

....

....

....

....

Arholwr yn unig

(b) Disgrifiwch 'ffordd ganol' Elisabeth ym myd crefydd. [5]

4271 510009

Trosodd.

Arholwr yn unig

(c) (i) Eglurwch pam roedd cynllwynion Pabyddol yn erbyn Elisabeth. [4]

....

(ii) Eglurwch pam roedd Piwritaniaid yn fygythiad i Elisabeth. [4]

....

Arholwr yn unig

(ch) Pa mor llwyddiannus oedd Elisabeth wrth ddelio â'i phroblemau crefyddol? Eglurwch eich ateb yn llawn. [10]

Dylech roi ateb dwyochrog i'r cwestiwn hwn:
- trafodwch lwyddiannau Elisabeth wrth ddelio â'i phroblemau crefyddol;
- trafodwch ei methiannau wrth ddelio â'i phroblemau crefyddol;
a rhowch eich barn wrth ateb y cwestiwn sydd wedi'i osod.

Trosodd.

Arholwr
yn unig

25

Arholwr yn unig

3. Mae'r cwestiwn hwn yn sôn am bwysigrwydd materion tramor a morwrol.

Astudiwch y map isod ac yna atebwch y cwestiynau sy'n dilyn. [25]

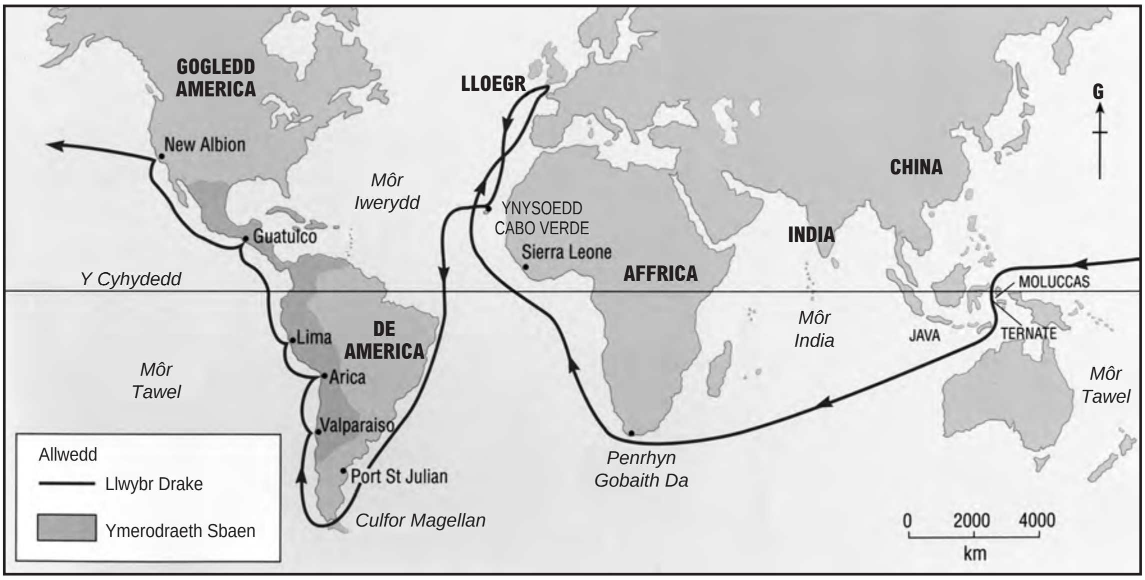

[Map yn dangos mordaith enwog Drake]

(a) Beth mae'r map hwn yn ei ddangos i chi am fordaith Drake, 1577-1580? [2]

....

....

....

....

....

....

Trosodd.

Arholwr yn unig

(b) Disgrifiwch weithgareddau llongwyr (*sea dogs*) oes Elisabeth. [5]

Arholwr yn unig

(c) (i) Eglurwch pam y ceisiodd Raleigh sefydlu trefedigaeth (*colony*) yn Virginia. [4]

....

(ii) Eglurwch pam y cafodd Armada Sbaen ei hanfon yn erbyn Lloegr. [4]

....

Trosodd.

Arholwr yn unig

(ch) Oedd Elisabeth yn llwyddiannus bob amser wrth ddelio â materion tramor a morwrol? Eglurwch eich ateb yn llawn. [10]

Dylech roi ateb dwyochrog i'r cwestiwn hwn:
- trafodwch lwyddiannau Elisabeth wrth ddelio â materion tramor a morwrol;
- trafodwch fethiannau Elisabeth wrth ddelio â materion tramor a morwrol;
a rhowch eich barn wrth ateb y cwestiwn sydd wedi'i osod.

Arholwr
yn unig

25